

KPS.411.002.03.2015
R/15/002

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer, tytuł kontroli i okres objęty kontrolą	R/15/002 – Aktywizacja osób starszych w dziennych domach pomocy. Lata 2013 – 2015 (I półrocze).
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny.
Kontroler	Elżbieta Sieteska-Nielepkowicz, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr 92602 z dnia 3 sierpnia 2015 r.
Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Al. 600-lecia 90, 96-500 Sochaczew ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pani Zofia Berent, Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sochaczewie - od 7 sierpnia 2006 r.

(akta kontroli str.

(akta kontroli s

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W ocenie² Najwyższej Izby Kontroli Ośrodek wykonywał w okresie objętym kontrolą działania aktywizujące osoby starsze, określone w ustawie o pomocy społecznej³, rozporządzeniach wykonawczych, uchwałach Rady Miejskiej i uregulowaniach wewnętrznych. Należy jednak wskazać, że seniorzy byli przyjmowani do Dziennego Domu Pomocy Społecznej⁴, bez wymaganych przepisami prawa⁵ decyzji administracyjnych. Nie określano również, w decyzjach przyznających prawo korzystania z usług, zwłaszcza specjalistycznych usług opiekuńczych, szczegółowego zakresu tych usług, na podstawie informacji uzyskanych podczas rodzinnych wywiadów środowiskowych.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Osoby starsze potrzebujące pomocy wspierano przez świadczenie im usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych oraz kierowanie do domów pomocy społecznej⁶. Ośrodek realizował wieloletni program *Pomoc państwa w zakresie dożywiania na lata 2006-2013* i kolejny na lata 2014-2020, umożliwiając seniorom korzystanie z bezpłatnych posiłków w Dziennym Domu Pomocy Społecznej i Stołówce przy Parafii Rzymskokatolickiej św. Wawrzyńca. Wydawanie decyzji administracyjnych przyznających wsparcie (z wyjątkiem DDPS, do którego przyjmowano za-interesowane osoby na podstawie ich wniosku), poprzedzała analiza wniosków, pod kątem spełniania kryteriów, a występujące okoliczności faktyczne uzasadniały przyznanie wnioskowanej pomocy. Objęte badaniem decyzje wydano zgodnie z Kpa⁷, z uwzględnieniem zasad określonych w uchwałach Rady Miejskiej⁸ i zarządzeniach Dyrektora Ośrodka⁹. Decyzje

¹ Dalej: Ośrodek lub MOPS.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje trzystopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości i negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według podanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r., poz.163 ze zm.), dalej: ustawa o pomocy społecznej.

⁴ Dalej: DDPS.

⁵ Art. 106 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.

⁶ Dalej: DPS.

⁷ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego, dalej: Kpa.

⁸ Uchwały Nr: XLI/338/05 RM z 22 marca 2005 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również trybu ich pobierania, dalej: uchwała RM w sprawie usług opiekuńczych; XXXIX/443/14 RM z 18 lutego 2014 r. w sprawie przyjęcia programu osłonowego *Pomoc Gminy Miasto Sochaczew w zakresie dożywiania na lata 2014-2020*, dalej: uchwała RM w sprawie dożywiania oraz Nr XXXIX/442/14 RM z 18 lutego 2014 r. w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania nieodpłatnej pomocy w zakresie dożywiania dla osób objętych programem wieloletnim *Pomoc państwa w zakresie dożywiania 2006-20013 i 2014-2020*, dalej: uchwała RM w sprawie kryterium bezpłatnego dożywiania.

⁹ Zarządzenia nr 3/2012 Dyrektora MOPS z 28 grudnia 2012 r., 10 grudnia 2013 r. oraz nr 10/2014 z 23 grudnia 2014 r. w sprawie ustalenia zasad odpłatności obowiązującej za specjalistyczne usługi opiekuńcze w MOPS w Sochaczewie, dalej: zarządzenie Dyrektora MOPS w sprawie odpłatności za usługi specjalistyczne.

przynające świadczenia, zwłaszcza specjalistyczne usługi opiekuńcze, nie określały jednak szczegółowego zakresu tych świadczeń.

NIK zwraca też uwagę na sposób przygotowania strategii rozwiązywania problemów społecznych, zważywszy na ciążący na Ośrodku obowiązek koordynowania przyjętych w niej działań¹⁰. Strategia na lata 2006-2013 zawiera diagnozę sytuacji demograficznej i społecznej, z uwzględnieniem sytuacji ludzi starszych i niepełnosprawnych.

Scharakteryzowano w niej prognozę zmian w odniesieniu do problemów ujętych w strategii, określono cele projektowanych zmian i kierunki działań. W stopniu niewystarczającym przedstawiono natomiast sposoby realizacji strategii, jej ramy finansowe i wskaźniki umożliwiające ocenę stanu realizacji przyjętych działań. Dlatego też, mimo zidentyfikowania głównych problemów, o formalnym charakterze strategii świadczy nieskonkretyzowanie przewidywanych przedsięwzięć, nieustalenie harmonogramu ich wykonania w kontekście założonych celów, a także niewskazanie podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań i nieokreślenie przewidywanych kosztów. Nie przyjęto też zasad monitorowania i oceny realizacji strategii, co ograniczało w okresie do 2013 r., tj. końcowego roku obowiązywania tego dokumentu, faktyczną możliwość koordynowania przez Ośrodek działań wskazanych w tym dokumencie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Dostępność opieki w formie dziennych domów pomocy, a także innych usług opiekuńczych i społecznych dla mieszkańców miasta.

1. Ośrodek jest jednostką organizacyjną Urzędu Miejskiego w Sochaczewie, utworzoną dla realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej. Wykonywanie bieżącego nadzoru nad działalnością Ośrodka należy do obowiązków Burmistrza Miasta Sochaczewa. W zakresie zadań zleconych wykonywanie nadzoru należy natomiast do obowiązków Wojewody Mazowieckiego.

Wewnętrzne zasady organizacji i funkcjonowania Ośrodka reguluje m.in. jego statut¹¹, regulamin organizacyjny¹² i regulamin pracy¹³. W strukturze organizacyjnej ustanowiony został Dział Pomocy Środowiskowej, do którego zadań należy głównie dokonywanie analizy i oceny zjawisk, które powodują zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, a także kwalifikowanie wnioskodawców do przyznania tych świadczeń. Do zadań Działu Pomocy Rodzinie (Sekcja Usług) należy natomiast organizowanie i koordynowanie świadczenia usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, przygotowanie wniosków i dokumentacji osób kierowanych do DPS, współpraca z Dziennym Domem Pomocy Społecznej, Środowiskowym Domem Samopomocy oraz innymi instytucjami, a także koordynowanie akcji dożywiania w tych placówkach.

(akta kontroli str. 4-25, 27-40, 83-84)

2. Według stanu na 15 czerwca 2015 r., Ośrodek zatrudniał 44 osoby (41 w pełnym i 3 w niepełnym wymiarze czasu pracy), w tym 19 pracowników socjalnych, spełniając ustawową normę¹⁴, w przeliczeniu na liczbę 36.866 mieszkańców. W latach 2013-2014, według stanu na 31 grudnia¹⁵, zatrudniano 18 pracowników socjalnych, jakkolwiek

¹⁰ Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych na lata 2006-2013. Obowiązek ten wynika z art. 110 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej. Nie została natomiast, stosownie do art. 17 ust. 1 wskazanej ustawy, opracowana strategia obejmująca 2014 r. i lata następne. Według Zastępcy Burmistrza Miasta Pana Marka Fergińskiego, strategia na lata 2015-2024, nad którą aktualnie trwają prace, określi długofalową politykę senioralną do 2020 r.

¹¹ Zał. do uchwały Nr XXVI/266/12 RM w Sochaczewie z 30 października 2012 r.

¹² Zał. Nr 1 do zarządzenia Nr 4/2012 Dyrektora MOPS z 28 grudnia 2012 r.

¹³ Zał. Nr 1 do zarządzenia Nr 5/2014 Dyrektora MOPS z 27 marca 2014 r.

¹⁴ Art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej.

¹⁵ Według Oceny zasobów pomocy społecznej na lata 2013-2014 dla gminy Sochaczew.

liczba mieszkańców (odpowiednio 37.480 i 36.866¹⁶), wymagała zatrudnienia 19 pracowników socjalnych, czyli o jednego więcej.

(akta kontroli str. 51-53, 59-64, 118, 121, 131, 134, 145, 148, 173, 186, 198, 205-207)

Pracownicy socjalni, prowadzący sprawy objęte zakresem niniejszej kontroli, spełniali ustawowe wymagania co do posiadanego wykształcenia¹⁷. Również dwie osoby, zatrudnione w okresie objętym kontrolą na podstawie umowy o pracę i świadczące specjalistyczne usługi opiekuńcze, posiadały wymagane kwalifikacje¹⁸.

(akta kontroli str. 53, 63-64, 72-82, 466)

3. Przyjmując za wskaźnik pomiaru liczbę osób objętych wsparciem¹⁹, w latach 2013-2015 charakter dominujący miały działania w ośrodkach wsparcia. W latach 2013-2014 z usług DDPS korzystało średnio w miesiącu 119 podopiecznych²⁰, a z usług ŚDS średnio 50 osób. Uznając za wskaźnik wysokość zaangażowanych środków finansowych na świadczenie usług, w okresie objętym kontrolą dominującą formą były całodobowe DPS. W okresie tym Ośrodek skierował 145 osób do DPS (w poszczególnych latach: 47, 48 i 50).

(akta kontroli str. 120, 133, 147, 301-304)

Realizując w okresie objętym kontrolą rządowy program *Pomoc państwa w zakresie dożywiania*, zgodnie z uchwałami Rady Miejskiej²¹, Ośrodek przyznawał prawo do posiłku osobom samotnym, w podeszłym wieku, chorym²², a wydawane one były w DDPS i Stołówce przy kościele Parafii Św. Wawrzyńca w Sochaczewie. Ośrodek skierował łącznie w latach 2013-2015 (I półrocze) na bezpłatne posiłki²³ 2.015 osób, w tym 379 seniorów²⁴ (1.636 dzieci), których koszt wyniósł 574.518 zł.

(akta kontroli str. 41-50, 119, 132, 146, 368)

4. Ośrodek dla rozeznania skali potrzeb osób starszych w odniesieniu do poszczególnych form pomocy²⁵ przeprowadzał²⁶ badanie ankietowe u osób korzystających z usług, ostatnie w czerwcu 2015 r. (objęto nimi 45 spośród 62 korzystających osób, a wyniki były w trakcie opracowania).

Pracownicy socjalni²⁷ w swoich rejonach opiekuńczych dokonywali analizy i oceny zjawisk, które powodują zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej oraz kwalifikowali osoby potrzebujące do uzyskania świadczeń. Prowadzili rozmowy z mieszkańcami, reagowali na interwencje napływające ze środowiska i innych instytucji, dokonywali rozeznania potrzeba także osób starszych. Ponadto, Ośrodek dzięki współpracy z innymi instytucjami²⁸ i organizacjami pozarządowymi, pozyskiwał informacje o potrzebach i sytuacji życiowej osób starszych.

(akta kontroli str. 20, 54, 65-67, 71, 304, 314-337, 99-102)

¹⁶ Jak wyżej.

¹⁷ Art. 116 ust. 1 i art. 156 ustawy o pomocy społecznej.

¹⁸ Por. § 3 ust. 4 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. Nr 189, poz. 1598 ze zm.). Osoby świadczące usługi specjalistyczne uczestniczyły także w latach 2013-2015 w szkoleniach zawodowych: Trening umiejętności społecznych pracowników, terapia zajęciowa – bank pomysłów, motywowanie do akceptowanych przez otoczenie zachowań itd.

¹⁹ W formach działań wyszczególnionych w art. 50-54 ustawy o pomocy społecznej.

²⁰ W I półroczu 2015 r. liczba ta wzrosła do 122 osób.

²¹ Uchwały Nr XXXIX/443/14 RM z 18 lutego 2014 r. w sprawie przyjęcia programu osłonowego *Pomoc Gminy Miasta Sochaczew w zakresie dożywiania* oraz z 18 lutego 2014 r. w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania nie-odpłatnie pomocy w zakresie dożywiania dla osób objętych programem wieloletnim *Pomoc państwa w zakresie dożywiania 2014-2020 w formie rzeczowej*.

²² Art. 7 ustawy o pomocy społecznej.

²³ Zgodnie z uchwałą RM, osoba kwalifikowała się do pomocy w ramach tego programu, gdy posiadała dochód niższy niż 150% kryterium dochodowego dla rodziny lub osoby samotnej.

²⁴ W I półroczu 2015 r. odpowiednio 86, 131 i 162 osobom.

²⁵ Określonych w art. 50-54 ustawy o pomocy społecznej. Zgodnie z art. 15 pkt 4 i art. 16 ustawy, pomoc polega m.in. na analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej, a obowiązek zapewnienia realizacji zadań pomocy społecznej spoczywa m.in. na jednostce samorządu terytorialnego.

²⁶ W latach 2008-2010. Ankiety dotyczyły sytuacji życiowej podopiecznych oraz zakresu i jakości świadczonych usług.

²⁷ Por. § 21 Regulaminu Ośrodka, stanowiącego zał. do zarządzenia Nr 4/2012 Dyrektora MOPS z 28 grudnia 2012 r.

²⁸ Krajowe Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym *Z sercem do wszystkich*, SDP, Miejski Ośrodek Kultury, Parafia Rzymsko-katolicka p.w. Św. Wawrzyńca, Polski Związek Niewidomych.

Usługi opiekuńcze świadczone były w miejscu zamieszkania przez siedem dni w tygodniu²⁹, a średni okres oczekiwania na ich realizację dla 15 zbadanych spraw wynosił 10 dni (od 0 do 34 dni), licząc od dnia złożenia wniosku do dnia wydania decyzji. Z usług DDPS osoby zainteresowane mogły korzystać bieżąco; nie odnotowano przypadków oczekiwania na przyjęcie, natomiast czas oczekiwania na przyjęcie do DPS wynosił średnio 3-4 miesiące. Osoby oczekujące objęte były usługami opiekuńczymi lub specjalistycznymi usługami opiekuńczymi niezwłocznie po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego i wydaniu w tych sprawach decyzji. Jak wskazano, w najbliższym czasie nie jest planowany rozwój infrastruktury w formie kolejnych dziennych domów pomocy, ponieważ DDPS zaspokaja bieżące potrzeby w zakresie opieki dziennej³⁰. Zgłoszono jednak udział w programie *Senior-Wigor*, licząc na możliwość dofinansowania z tych środków działalności istniejącej placówki.

(akta kontroli str. 212, 228-229, 304, 363)

5. W latach 2013-2015 (I półrocze) przeciętne wydatki na jedną osobę w odniesieniu do poszczególnych form świadczonej pomocy były zróżnicowane. Koszt pobytu w DPS wyniósł powyżej 2.000 zł³¹. Zdecydowanie niższe, tj. na poziomie około 500 zł³², były wydatki z tytułu świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych, a poniżej 300 zł³³ – usług opiekuńczych. Przeciętny miesięczny koszt pobytu jednej osoby korzystającej z DDPS wynosił około 500 zł³⁴. Miesięczne wydatki ponoszone na jednego podopiecznego w ŚDS (finansowane ze środków budżetu państwa³⁵ i około 6% ze środków własnych³⁶) wynosiły w okresie objętym kontrolą nieco powyżej 1.000 zł³⁷.

(akta kontroli str. 65, 3, 304-305)

6. Informacje dla interesantów o wszelkich oferowanych formach pomocy, usługach i działaniach Ośrodka były aktualne i wyczerpujące. Zamieszczane były na tablicy (i w innych miejscach przeznaczonych dla umieszczania informacji) w sposób uporządkowany, dostępny i czytelny, jak też na stronie internetowej oraz publikowane były przez lokalne media.

Ośrodek informował także o tych formach społeczność lokalną na spotkaniach integracyjnych (*Rodzinna Majówka, Pożegnanie lata* itp.), podczas których uczestnikom udostępniono Punkt Informacyjny z informacją o formach pomocy oferowanej przez MOPS, w tym także adresowanej do seniorów. Informacje przekazywane były również przez lokalne instytucje Kościoła Rzymskokatolickiego.

Dzięki współpracy MOPS z miejscowymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi i podejmowaniu wspólnych inicjatyw na rzecz osób starszych, partnerzy ci również zamieszczali informacje o tych wydarzeniach na swoich stronach internetowych i informowali zainteresowanych.

Ośrodek angażował się również w działania zainicjowane przez inne instytucje (szczepienia dla seniorów, Karta Seniora itp.), propagując informacje o tych działaniach. Informacje przekazywane były podczas spotkań z podopiecznymi przez pracowników socjalnych oraz w formie ulotek informacyjnych. Dostarczane były one przez pracowników socjalnych i wolontariuszy z działającego przy Ośrodku Klubu Wolontariatu.

(akta kontroli str. 54-55, 67-68, 331-334, 339-359, 361-362, 411-433)

²⁹ Aneks Nr 1/2013 do umowy z 20 grudnia 2012 r. w sprawie realizacji usług opiekuńczych.

³⁰ Według Pana Marka Fergińskiego Zastępcy Burmistrza Miasta Sochaczew, tworzenie dziennego domu Senior-Wigor uznano za powielanie zadań, dobrze funkcjonującego DDPS w Sochaczewie, zapewniającego wsparcie seniorom, przez umożliwienie korzystania z ofert: opiekuńczej, aktywizacji, edukacji, kulturalnej, rekreacyjnej itd.

³¹ Odpowiednio 2.124 zł, 2.192,80 zł i 2.187,84 zł.

³² 551,48 zł, 480,36 zł i 463,50 zł w I półroczu 2015 r.

³³ Odpowiednio: 248,73 zł, 283,88 zł i 271,05 zł.

³⁴ W 2013 r. - 509 zł, w 2014 r. - 527 zł, a w I półroczu 2015 r. - 593 zł.

³⁵ Odpowiednio 1.018,51 zł, 963,55 zł i 987,04 zł.

³⁶ Odpowiednio: 63,81 zł, 63,55 zł i 55,76 zł.

³⁷ Odpowiednio: 1082,32 zł, 1.026,70 zł i 1.042,80 zł w I półroczu 2015 r.

W okresie objętym kontrolą Ośrodek nie zlecał świadczenia usług³⁸ fundacjom, stowarzyszeniom i podmiotom gospodarczym. Nie stwierdzono również przypadków korzystania przez osoby wymagające pomocy, z usług w formie rodzinnego domu pomocy lub pobytu w mieszkaniu chronionym, ze względu na brak takich placówek).

(akta kontroli str. 58, 312-314)

7. Ośrodek przygotowywał³⁹ rok rocznie *Ocenę zasobów pomocy społecznej*, na podstawie wyników analizy lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Ocena zawierała wymagane elementy⁴⁰. Wraz z oceną przekazywano potrzeby kadrowe, finansowe i związane z rozwojem nowych form pomocy, uwzględniające działania ukierunkowane na aktywizację osób starszych. Nie wskazywano natomiast potrzeby i konieczności rozwoju DDPS⁴¹. Określone potrzeby stanowiły podstawę opracowania i wdrożenia lokalnych projektów z zakresu pomocy społecznej. W związku z ustawowym obowiązkiem⁴², Dyrektor Ośrodka rok rocznie (lata 2013 i 2014) przedstawiał Radzie Miasta potrzeby w zakresie pomocy społecznej, w szczególności dotyczące polityki senioralnej. W przedstawionych sprawozdaniach wskazywano na potrzebę kontynuowania i rozwijania działań na rzecz seniorów, przez rozszerzanie oferty usługowej w miejscu zamieszkania i rozwijanie współpracy z sektorem pozarządowym oraz podmiotami i partnerami społecznymi.

(akta kontroli str. 170-193)

8. W latach 2013-2015 (I półrocze) w MOPS przeprowadzono łącznie 14 kontroli⁴³. Najwięcej kontroli (5) przeprowadzili pracownicy Urzędu Miasta oraz przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektoratu Sanitarnego (3). Tylko jedna z kontroli dotyczyła kontrolowanych przez NIK zagadnień, tj. kwalifikacji osób świadczących specjalistyczne usługi opiekuńcze i pracowników socjalnych. W wyniku kontroli nie kierowano zaleceń pokontrolnych.

(akta kontroli str. 56-57, 310-311)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sochaczewie w zbadanym obszarze.

2. Prawdliwość przyznawania usług opiekuńczych

1. Dominującą formą działań na rzecz osób starszych były usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze. W latach 2013-2015 (I półrocze) usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania objęto 217 osób (odpowiednio: 62, 77 i 78 osób), a wydatki na ten cel wyniosły 842.488,13 zł⁴⁴. Wielkość środków w budżecie Gminy Miasta w okresie objętym kontrolą, przeznaczonych na finansowanie usług opiekuńczych, była równa wielkości zaproponowanej na ten cel przez Ośrodek i wynosiła 1.065.155 zł⁴⁵. Specjalistycznymi usługami opiekuńczymi objęto natomiast 36 osób (odpowiednio: 11, 13 i 12 osób), a wydatki na ten cel wyniosły 324.160 zł⁴⁶. Były one nieznacznie wyższe od ujętych w planie (323 100 zł)⁴⁷ i zaproponowanych przez Ośrodek (311.461 zł)⁴⁸.

W okresie, o którym jest mowa, Ośrodek wydał łącznie 430 decyzji o przyznaniu usług opiekuńczych, w tym 65 decyzji dotyczących specjalistycznych usług opiekuńczych.

(akta kontroli str. 119, 132, 146, 170-193, 271-274, 307-410)

³⁸ Wskazanych w art. 50-54 ustawy o pomocy społecznej.

³⁹ Burmistrz Miasta przedstawiał corocznie Radzie Miejskiej, do 30 kwietnia, ocenę zasobów pomocy społecznej, co zastępuje bilans potrzeb – art. 16a ust. 4 ustawy o pomocy społecznej.

⁴⁰ Jak wyżej – art. 16a ust. 2.

⁴¹ Wyniki analiz nie wskazywały na występowanie w tym zakresie zapotrzebowania społecznego.

⁴² Art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej.

⁴³ W 2013 r. – 3, w 2014 – 7 i w I półroczu 2015 – 4 kontrole.

⁴⁴ 295.723,82 zł, 368.860,05 zł i 177.904,26 zł w I półr. 2015 r. Sprawozdaniach MPiPS-03 za lata 2013-2015 (I półrocze).

⁴⁵ Usługi opiekuńcze według ustawy budżetowej: 301.233 zł, 368.922 zł i 395.000 zł w I półroczu 2015 r.

⁴⁶ 112.300 zł, 106.060 zł i 105.800 zł. Sprawozdaniach MPiPS-03 za lata 2013-2015 (I półrocze).

⁴⁷ 112.300 zł, 105.000 zł i 105.800 zł.

⁴⁸ 110.661 zł, 105.000 zł i 105.800 zł.

W latach 2013-2015 (I półrocze) obowiązywała uchwała Rady Miejskiej w Sochaczewie⁴⁹, określająca zasady przyznawania usług opiekuńczych i odpłatności za usługi. Wysokość odpłatności wyrażono jako odsetek kosztu usługi w relacji do dochodu na osobę w rodzinie, określonego jako procent najniższej emerytury. Przyjęto, że koszt jednej godziny usług opiekuńczych będzie corocznie negocjowany z realizatorami usług⁵⁰, z którymi zawarte zostaną umowy⁵¹, a przyznawane będą decyzją administracyjną, określającą m.in.: wymiar i zakres usług, w zależności od stanu zdrowia świadczeniobiorcy, jego sytuacji rodzinnej, sytuacji materialnej jego i jego rodziny, ustalonej przez pracownika socjalnego w drodze wywiadu środowiskowego (rodzinnego) oraz posiadanych środków w budżecie miasta⁵².

Obowiązki wykonywane w ramach świadczenia usług opiekuńczych obejmowały w szczególności:

- pomoc w zaspakajaniu codziennych potrzeb życiowych, m.in.: zakupy artykułów spożywczych i przemysłowych, przygotowanie posiłków, w tym przynajmniej jednego ciepłego posiłku w ciągu dnia oraz w miarę konieczności karmienie, spacer, wykonywanie bieżących prac porządkowych, pranie bielizny itp.;
- opiekę higieniczną, na którą składa się m.in.: higiena osobista podopiecznego, zmiana bielizny osobistej i pościelowej itp.;
- zleconą przez lekarzy pielęgnację, polegającą na: zapobieganiu powstawaniu odleżyn i oparzeń, pielęgnację pod kątem występujących schorzeń, wykonywaniu zabiegów pielęgnacyjnych (mierzenie temperatury, tętna, podawanie leków);
- w miarę możliwości zapewnienie podopiecznemu kontaktów z otoczeniem.

(akta kontroli str. 275-278, 284-291)

2. W okresie objętym kontrolą Ośrodek realizował specjalistyczne usługi opiekuńcze zgodnie z obowiązującymi przepisami⁵³. Cenę za jedną godzinę tych usług ustalał na każdy rok Dyrektor Ośrodka⁵⁴, na podstawie analizy kosztów realizacji tego zadania. Koszt jednej godziny usług specjalistycznych wynosił 26 zł w latach 2013- 2014, a w 2015 r. zmniejszył się o 2 zł. Dla usług opiekuńczych spadek ten był większy (z 12,50 zł w 2013 r. do 10,00 zł w 2015 r., tj o 20%).

(akta kontroli str. 271)

3. Z prowadzonego w Ośrodku rejestru decyzji przyznających usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze wynika, że w okresie od 1 stycznia do 30 czerwca 2015 r. wydano 135 decyzji (dla 90 osób), w tym 18 (dla 12 osób) dotyczących specjalistycznych usług opiekuńczych. Uchylono 11 decyzji⁵⁵ (w tym 3 ze względu na umieszczenie w DPS, pozostałe na prośbę podopiecznych), wygasło natomiast 7 decyzji⁵⁶ (z powodu zgonu podopiecznych).

Badanie 15 losowo wybranych spraw dotyczących przyznania we wskazanym okresie usług opiekuńczych (10) i specjalistycznych usług opiekuńczych (5) wykazało, iż w każdym przypadku opłatę ustalono zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi i zarządzeniami wewnętrznymi Dyrektora Ośrodka⁵⁷.

(akta kontroli str. 212-270, 273-274, 292-300)

⁴⁹ Uchwała Nr XVI/338/05 RM z 22 marca 2005 r. Por. przypis 8.

⁵⁰ W 2015 r. usługi realizowała Firma MG PARTNER Marcin Grzesiak.

⁵¹ MOPS corocznie wybierał wykonawcę usług w trybie przetargu nieograniczonego.

⁵² Por. § 5 i 6 w zał. Nr 1 do uchwały wskazanej w przypisie 8.

⁵³ Por. przypis 8.

⁵⁴ Odpowiednio: 1.068.462, 1.061.316 i 603.845 zł. w I półroczu 2015 r.

⁵⁵ Odpowiednio: 1.068.462, 1.061.316 i 603.845 zł w I półroczu 2015 r.

⁵⁶ Zgodnie z § 4 ust. 4 rozporządzenia w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych.

⁵⁷ Nr rejestru wydanych decyzji: 79, 81, 87, 93, 96, 97, 104, 113, 114, 120 i 128.

⁵⁸ Jak wyżej: 82, 102, 105, 106, 107, 119, i 124.

⁵⁹ Por. zarządzenia Dyrektora MOPS wskazane w przypisie 9.

Przed wydaniem decyzji przyznającej prawo korzystania z usługi opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, przeprowadzano, zgodnie z obowiązującymi przepisami, wywiad środowiskowy lub następowała jego aktualizacja⁵⁸. Prawidłowo ustalany był też dochód osoby samotnie gospodarującej lub osoby w rodzinie⁵⁹. Objęte badaniem decyzje, z wyjątkiem jednej⁶⁰, wydano w obowiązującym terminie⁶¹. W objętych kontrolą wywiadach, ustalając plan pomocy, nie doprecyzowano z podopiecznym zakresu świadczeń przyznanych im w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych⁶². Także w objętych badaniami decyzjach (zwłaszcza przyznających specjalistyczne usługi opiekuńczych) nie precyzowano zakresu przyznanych usług, stosownie do: zasad ustalonych w uchwale Rady Miejskiej⁶³, obowiązujących przepisach prawa, wskazań w zaświadczeniach lekarskich⁶⁴ oraz zleconego do realizacji firmie świadczącej usługi opiekuńczych.

(akta kontroli str. 72-76, 212-270, 276, 292-300)

4. Do Dziennego Domu Pomocy Społecznej pensjonariusze przyjmowani byli⁶⁵ jedynie na podstawie wypełnionego i zaakceptowanego przez dyrektora Domu wniosku o przyjęcie pensjonariusza, dowodu osobistego, dokumentów o dochodach i ewentualnej niepełnosprawności, jakkolwiek przyznanie świadczeń z pomocy społecznej następuje w formie decyzji administracyjnej⁶⁶. Pan Piotr Osiecki Burmistrz Miasta Sochaczew poinformował, że projekt Statutu DDPS, który zostanie przedłożony do uchwalenia przez Radę Miejską, określi sposób kierowania i udzielania świadczeń w tej placówce, w drodze decyzji administracyjnej wydanej przez Dyrektora MOPS.

Ustalone
nieprawidłowości

Zakres przyznanych usług powinien być zrozumiały i nie budzący wątpliwości, czego podopieczny może wymagać od opiekunów. Ośrodek w decyzjach administracyjnych (zwłaszcza przyznających prawo do korzystania ze specjalistycznych usług opiekuńczych) nie uszczegóławiał zakresu tych usług. Ponadto podstawą przyjęcia osób do Dziennego Domu Pomocy Społecznej był wniosek o przyjęcie pensjonariusza, a nie decyzja administracyjna wydana przez Dyrektora MOPS.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sochaczewie w zbadanym obszarze.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski
pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁶⁷, wnosi o:

1. Szczegółowe określanie w decyzjach administracyjnych zakresu przyznawanych usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, na podstawie precyzyjnie formułowanych zapisów w środowiskowych wywiadach rodzinnych.
2. Kierowanie zainteresowanych osób do Dziennego Domu Pomocy Społecznej na podstawie decyzji administracyjnej.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sochaczewie, drugi do akt kontroli.

⁵⁸ Art. 107 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej oraz § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 czerwca 2012 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. z 2012 r., poz. 712), dalej: rozporządzenie w sprawie wywiadu środowiskowego.

⁵⁹ Art. 8 ust. 3-4 ustawy o pomocy społecznej.

⁶⁰ Decyzję nr MOPS.I.8136S/8/15 wydano 5 stycznia 2015 r., a wniosek złożono 1 grudnia 2014 r.

⁶¹ Art. 35 § 3 Kpa, tj. w ciągu miesiąca od dnia złożenia wniosku

⁶² Por. § 2 ust 5 rozporządzenia w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego.

⁶³ Usługi opiekuńcze przyznawane są decyzją administracyjną, określającą ich wymiar i zakres (§ 5 uchwały RM). Elementy, jakie zawiera decyzja administracyjna, wskazuje art.107 § 1 Kpa.

⁶⁴ Lekarze wskazywali w zaświadczeniach cały zakres usług (11 pozycji). W decyzjach nie przyznano całego zakresu, brakowało m.in. prowadzenia treningów umiejętności samoobsługi i umiejętności społecznych, kształtowania pozytywnych relacji międzyludzkich.

⁶⁵ Zgodnie z uchwalonym przez Radę Miejską Statutem DDPS.

⁶⁶ Art. 106 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.

⁶⁷ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096.

*Obowiązek
poinformowania NIK o
sposobie
wykorzystania uwag i
wykonania wniosków*

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK Dyrektorowi Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sochaczewie przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Departamentu Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny Najwyższej Izby Kontroli.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 18 grudnia 2015 r.

Kontroler:

Elżbieta Sieteska-Nielepkowicz

Główny specjalista
kontroli państwowej

Dyrektor
Departamentu Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny

z up. Andrzej Lewiński
Wicedyrektor